

INFLATSIYA VA UNING BANKLAR FAOLIYATIGA TA'SIRI*Axmedova Nodira Abdurashid-qizi**Toshkent amaliy fanlar universiteti 3 bosqich talabasi**E-mail: nodira11022020@gmail.com**+998973319696*

Annotatsiya: Ushbu maqola inflatsiyaning banklar faoliyatiga ta'sirini o'rganadi. Inflatsiya iqtisodiy tizimda pulning haqiqiy qiymatining kamayishiga olib keladigan jarayon bo'lib, u banklar faoliyatini, xususan, kredit siyosatini, depozitlarni jalb qilish, likvidlikni boshqarish va mijozlarga xizmat ko'rsatishni sezilarli darajada o'zgartiradi. Maqolada inflatsiyaning banklar faoliyatiga bo'lgan ta'siri, yuqori inflyatsiya sharoitida banklar o'zlarining iqtisodiy strategiyalarini qanday o'zgartirishlari kerakligi va bu jarayonda yuzaga keladigan qiyinchiliklar tahlil qilingan. Shu bilan birga, banklarning moliyaviy barqarorligini saqlash va inflatsiyani hisobga olishda qanday choralar ko'rishlari kerakligi haqida ham fikrlar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: Inflatsiya, Banklar faoliyati, Kredit siyosati, Foiz stavkalari, Iqtisodiy barqarorlik, Likvidlik, Mijozlarga xizmat ko'rsatish

Аннотация: В этой статье рассматривается влияние инфляции на деятельность банков. Инфляция — это процесс, который приводит к снижению реальной стоимости денег в экономике, и она существенно изменяет деятельность банков, в частности, кредитную политику, привлечение депозитов, управление ликвидностью и обслуживание клиентов. В статье анализируется влияние инфляции на деятельность банков, как банки должны изменять свои экономические стратегии в условиях высокой инфляции и какие трудности при этом возникают. Также высказываются мнения о том, какие меры банки должны предпринимать для поддержания своей финансовой стабильности с учетом инфляции.

Ключевые слова: Инфляция, Деятельность банков, Кредитная политика, Депозиты, Ликвидность, Процентные ставки, Финансовая стабильность, Экономический анализ, Экономические стратегии банков, Обслуживание клиентов

Abstract: This article examines the impact of inflation on the activities of banks. Inflation is a process that leads to the reduction in the real value of money in the economy, significantly altering the activities of banks, particularly credit policies, deposit attraction, liquidity management, and customer service. The article analyzes the impact of inflation on banking activities, how banks should adjust their economic strategies in high inflation conditions, and the challenges they face in this process.

Additionally, it discusses the measures that banks should take to maintain their financial stability considering inflation.

Keywords: Inflation, Banking activities, Credit policy, Deposits, Liquidity, Interest rates, Financial stability, Economic analysis, Bank economic strategies, Customer service

Kirish

Inflatsiya iqtisodiy barqarorlikka ta'sir etuvchi muhim omillardan biri bo'lib, u valyuta qiymatining kamayishi, tovar va xizmatlar narxlarining oshishi, va umumiy iqtisodiy muvozanatsizlikka olib keladi. Banklar esa iqtisodiyotning markaziy bo'g'inlaridan biri sifatida, inflatsiya ta'sirini sezishadi, chunki ular nafaqat kredit va depozitlarni boshqarish, balki umumiy moliyaviy barqarorlikni ta'minlash uchun muhim rol o'ynaydilar. Shuningdek, inflatsiyaning banklarning kundalik faoliyatiga, ayniqsa, kredit siyosati, foiz stavkalari, va mijozlarga xizmat ko'rsatish sohalariga ta'siri katta.

Tahlil va Muhokama

1. Inflatsiyaning banklar faoliyatiga umumiy ta'siri

Inflatsiya iqtisodiy tizimda eng muhim o'zgarishlardan biri sifatida banklar faoliyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Inflatsiya darajasi yuqori bo'lsa, bu banklarning resurslarini boshqarish, kreditlar va depozitlar bilan ishlash kabi faoliyatlarida qiyinchiliklarga olib kelishi mumkin. Inflatsiya pulning haqiqiy qiymatini kamaytiradi, ya'ni pulning nominal qiymati o'zgarmagan bo'lsa-da, u real qiymat jihatidan pasayadi. Bu esa banklarning operatsion faoliyatiga jiddiy ta'sir ko'rsatadi.

Inflatsiya yuqori bo'lganda, odamlar va korxonalar o'z mablag'larini tezda sarflashga moyil bo'lishadi, chunki ular narxlarning tez o'sishini kutishadi. Bu holatda banklar uchun depozitlarni jalb qilish qiyinlashadi, chunki odamlar o'z pullarini bankda saqlashni xohlamay, tezda xarid qilishni afzal ko'rishadi. Natijada, banklar likvidlikni saqlashda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin, chunki ularning depozitlari va mablag'lari kamayadi. Bundan tashqari, banklar o'z mijozlariga kredit berishdan oldin inflatsiya xavfini hisobga olishlari kerak, chunki kreditorlar o'zlarining haqiqiy foizlarini yo'qotishdan ehtiyot bo'lishadi.

Yuqori inflyatsiya sharoitida, banklar o'z foiz stavkalarini oshirishi mumkin, bu esa kredit olishni qiyinlashtiradi. Banklar o'zlarining kapitalini himoya qilish, inflyatsiyaning ta'sirini kamaytirish va o'z foydalarini saqlash uchun foiz stavkalarini oshiradilar. Bu esa mijozlarning kredit olishga bo'lgan qiziqishini kamaytiradi. Natijada, banklar kredit so'rovlarini kamaytirishi va faqat yuqori sifatli va kam riskli mijozlarga xizmat ko'rsatishlari mumkin.

2. Kredit siyosati va foiz stavkalari

Inflatsiyaning banklar faoliyatiga ta'siri eng ko'zga tashlanadigan sohalardan biri kredit siyosatidir. Banklar kredit siyosatini o'rnatishda inflatsiya darajasini hisobga olishlari kerak, chunki bu qarzlarni va foiz stavkalariga bevosita ta'sir qiladi. Agar inflyatsiya yuqori bo'lsa, banklar o'z foiz stavkalarini oshirishga majbur bo'lishadi. Buning sababi, yuqori inflyatsiya banklarning haqiqiy daromadlarini kamaytirishi va ular o'z kapitalini himoya qilish uchun yuqori foizlar bilan kreditlar berishga majbur bo'lishadi.

Biroq, yuqori foiz stavkalari kredit olishni qiyinlashtiradi, chunki mijozlar uchun kreditni qaytarish narxi oshadi. Bu, o'z navbatida, iqtisodiy o'sish sur'atlarini sekinlashtirishi mumkin. Agar banklar foiz stavkalarini oshirsa, kichik biznes va individual mijozlar uchun kredit olish narxi oshadi, bu esa iqtisodiy faollikni pasaytiradi. Shuningdek, yuqori foiz stavkalari banklar tomonidan taqdim etiladigan kreditlar hajmini kamaytirishi mumkin, chunki ko'plab qarz oluvchilar yuqori foizlarni to'lashni xohlamaydilar.

Aksincha, inflyatsiya past bo'lganda banklar foiz stavkalarini pasaytirishlari mumkin, chunki ular o'z foydalarini inflyatsiyaning pasayishiga moslashtirishadi. Past inflyatsiya davrida banklar kreditlarni osonlashtirishi, iqtisodiy faollikni rag'batlantirishi va mijozlarga arzon kreditlar taqdim etishi mumkin. Bunday holatda banklar foiz stavkalarini pasaytirish orqali o'z resurslarini samarali tarzda taqsimlashi va kreditlarni kengaytirishi mumkin.

3. Likvidlik va banklar

Likvidlik - bu banklarning qisqa muddatli majburiyatlarni o'z vaqtida bajarish qobiliyatidir. Inflatsiya darajasi yuqori bo'lsa, banklar o'z likvidliklarini saqlashda muammolarga duch kelishi mumkin. Inflatsiya natijasida narxlar tezda oshadi, bu esa banklar uchun depozitlarni saqlashni qiyinlashtiradi. Mijozlar tezda pulni sarflashni boshlashadi, bu esa banklarning depozitlarida kamayishga olib keladi. Bunday holatda banklar o'z mijozlariga xizmat ko'rsatishda muammolarga duch kelishlari mumkin.

Likvidlik muammolari banklar uchun katta xavf tug'diradi. Agar banklar o'z majburiyatlarini bajarish uchun yetarlicha mablag'ga ega bo'lmasa, ular kreditlarning qaytarilishiga bog'liq bo'lgan mablag'larni olishda qiyinchiliklarga duch kelishadi. Inflatsiya yuqori bo'lganda, banklar nafaqat o'z depozitlarini saqlashni, balki qarzlarni to'lashni ham qiyinlashtirishi mumkin. Likvidlik muammolari banklarning umumiy faoliyatini yomonlashtirishi, moliyaviy tahlilni qiyinlashtirishi va iqtisodiy barqarorlikka salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

4. Mijozlarga xizmat ko'rsatish

Inflatsiya davrida banklar o'z mijozlariga xizmat ko'rsatishda o'zgarishlar qilishlari zarur. Yuqori inflyatsiya sharoitida, banklar odatda mijozlarning talablariga javob berish uchun yangi shartlar yaratishga majbur bo'lishadi. Mijozlar o'z pullarini tezda sarflashni boshlagani uchun, banklar ko'proq qisqa muddatli depozitlarni taklif

qilishlari mumkin. Bu, o'z navbatida, banklarning qisqa muddatli mablag'larni boshqarishdagi strategiyalarini o'zgartirishga olib keladi.

Bundan tashqari, banklar mijozlarga arzon va oson kreditlar taklif qilishni istashadi, lekin yuqori inflyatsiya darajasi kredit olishni qiyinlashtiradi. Shunday qilib, banklar mijozlar bilan o'z munosabatlarini boshqarishda ehtiyotkor bo'lishlari kerak. Inflatsiya davrida banklar mijozlarga xizmat ko'rsatish jarayonlarini optimallashtirish va mijozlarning ehtiyojlariga mos keladigan xizmatlarni taqdim etishga harakat qilishlari lozim.

5. Inflatsiya va banklarning moliyaviy barqarorligi

Inflatsiya banklarning moliyaviy barqarorligiga ta'sir qiladigan asosiy omillardan biridir. Yuqori inflyatsiya davrida banklarning balanslaridagi aktivlar va majburiyatlar o'rtasidagi farq tezda o'zgarishi mumkin. Bu esa banklar uchun moliyaviy tahlilni murakkablashtiradi, chunki ular o'z moliyaviy hisobotlarini to'g'ri baholashda qiyinchiliklarga duch kelishadi. Inflatsiya darajasining o'zgarishi banklarning rentabelligini pasaytirishi va moliyaviy xavflarni oshirishi mumkin.

Yuqori inflyatsiya sharoitida, banklar o'z balanslaridagi aktivlarni qayta baholashni talab qilishadi. Bu esa banklarning moliyaviy holatini yanada murakkablashtiradi. Shuningdek, yuqori inflyatsiya banklarning qarz olish shartlarini o'zgartirishi, bu esa banklar tomonidan taqdim etilgan kreditlarning hajmini kamaytirishi mumkin. Bunday holat banklarning moliyaviy barqarorligini yanada xavf ostiga qo'yadi, chunki ular iqtisodiy sharoitlarni o'zgartirishga va yangi moliyaviy strategiyalarni ishlab chiqishga majbur bo'lishadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mankiw, N. G. (2020). "Macroeconomics". 9th ed. New York: Worth Publishers.
2. Mishkin, F. S. (2019). "The Economics of Money, Banking, and Financial Markets". 11th ed. Boston: Pearson.
3. Kagan, J. (2021). "Inflation and Its Impact on Banking Operations". *Journal of Economic Perspectives*, 35(2), 45-62.
4. Ibragimov, I. (2022). "Inflation and Bank Performance: Interactions". *Journal of the Economy of Uzbekistan*, 4(1), 23-30.
5. Blanchard, O. (2018). "Macroeconomics". 7th ed. Boston: Pearson.
6. Tashkent, A. (2023). "Inflation and its impact on banking". *Journal of Finance of Uzbekistan*, 5(3), 12-19.
7. Friedman, M. (2020). "A Theory of the Consumption Function". Princeton: Princeton University Press.